

მ წ ე მ ს ი

მ უ ი ც ი ა ლ უ რ ი ნ ა წ ი ლ ი.

უმაღლესნი ბრძანებანი.

შესახებ ხარჯისა შესანახად 1891 წლიდამ თექვსმეტის კრებულისა სუხუმის ეპარქიაში, აფხაზეთის და სამურდაყანოს სამრევლოებში.

სახელმწიფო საბჭომ, სახელმწიფოს საეკონომიოს დეპარტამენტში, განიხილა რა წინადადება უწ. სინოდის ობერ-პროკურორის ამხანაგისა, შესახებ ხარჯისა შესანახად 1891 წლიდამ თექვსმეტის კრებულისა სუხუმის ეპარქიაში, აფხაზეთის და სამურდაყანოს სამრევლოებში, დაადგინა: მიეცემოდეს სახელმწიფო ხაზინიდან ყოველს წელს 1891 წლიდამ შესანახად თექვსმეტის კრებულისა აფხაზეთის და სამურდაყანოს საწრედლოისათა, სუხუმის ეპარქიაში, ათას ორმოცი თუმანი (10,400 მ.).—ეს ხარჯი მიეწეროს უწმიდესი სინოდის საფინანსო ვარაუდის § 6-ის 1-ს მუხლსა. აღნიშნული გარდაწყვეტილება სახელმწიფო საბჭოსი 22 იანვრიდამ 1891 წლისა უმაღლესად დამტკიცებულ იქმნა.

უმაღლესნი წყალობანი.

ხელმწიფი იმპერატორმა, წარდგენისამებრ უწ. სინოდის ობერ-პროკურორისა მინისტრთა კომიტეტში, უწამდგომლობისა გამო მათის მაღალ ყოვლად უსამღვდლოესობისა, საქართველოს ექსარხოსისა, ყოვლად უმოწყალებად ინება, 19 იანვრს, 1891 წელსა, თანახმად ამა კომიტეტის დადგინებისა, დაჯილდოვება.—

იმერეთის ეპარქიაში:

ა) ქუთაისის მაზრის, სოფ. კურსების მცხოვრებელის გლენის ლევანა ბერეკაშვილისა ოქროს მედალითა წარწერით მასზე «ერთგულობისათვის», დასაკიდებლად სტანისლავის ლენტით ყელზე.

ბ) ეკლესიათა სტაროსტების: მწვანეყვავილის წმ. მთავარანგელოზის ქ. ქუთაისის ეკლესიისა, მოქალაქის გლახუა ჩირაძისა და რაჰის მაზრის სოფლის ბუგეულის წმ. ლეთის-მშობლის ეკლესიისა გლახის სტეფანე ჭელიძისა ვერცხლის მედლებით წარწერით «ერთგულობისათვის», დასაკიდებლად სტანისლავის ლენტით ყელზე.

პენსიის დანიშნა.

უმაღლესად დამტკიცებულის, 24 ოქტომბრიდამ 1876 წლისა, დებულებითა შესახებ უფლებათა

და უალრესობათა პირთა, რომელნიც მსახურობენ სასულიერო სასწავლებელში, გორის სასულიერო სასწავლებელში მასწავლებლად ნამყოფს ნადვორნი სოვეტნიკს, პავლე ბურჯანაძეს უწმიდესის სინოდის ობერ-პროკურორისაგან, 21 თებერვლისას ამა 1891 წლისა, დაენიშნა პენსია ოც-და-ათი თუმანი (300 მ.) ყოველს წელს, 14 დეკემბრიდამ 1890 წლისა.

ქართლ-იმერეთის უწმიდესის და უძმართველესის სინოდის კანტორისაგან.

პასუხად წერლოსა სემინარიის მმართველობისა, 13 თებერვლიდამ № 89-ით *) , ქართლ-იმერეთია სინოდის კანტორას აქვს პატივი აცნობოს, რომ რღვან შეიღებს და შეიღოს-შეიღებს მღვდელთა და დიაკონთა, ძალითა უწმიდესის სინოდის უკაზებისათა 11 ივლისიდამ 1866 წ. № 30-ით; 30 აპრილიდამ და 11 სექტემბრიდამ 1871 წ. № 27-ით და 31-ით და მუხლთა 502 და 511 კრებულისა სამართლის რჯულისათა, შესახებ წოდებათა, გამოცემულისა 1876 წელში, აქეთ ერთგვარნი უფლებანი, ე. ი. უფლებანი მკვიდრის საპატივო მოქალაქეობისა, ამისათვის უფლებანიცა მათი შესახებ სწავლის ფასის შეტანისა, ცდრე ისინი ითვლებიან სასულიერო უწყებაში, უნდა იყვნენ ერთნაირნი. ხოლო უკეთუ მამები მღვდლის შეიღოს-შეიღებისანი (მღვდლის შეიღები), თანახმად თავიანთის თხოვნისა, თუ განკარგულებითა სასულიერო მთავრობისათა, დათხოვნილ იქმნენ სასულიერო უწყებიდან საერო უწყებაში, ან ითვლებიან, გარდა სასწავლო უწყებისა, სამოქალაქო სამსახურში, მაშინ მათი შეიღები (შეიღოს-შეიღები მღვდლისა) ვაჟის შთამომავლობაში არ შეიძლება იყვნენ განთავისუფლებულნი სწავლის ფასისაგან.

*) მიიღო რა მსჯეველობაში უმაღლესად ბრძანება 20 ოქტომბრიდამ 1890 წლისა, შესახებ გადახდისა სწავლის საფასად სემინარიებში ოთხას თუმანისა წელიწადში სხვა წოდების მოსწავლეთაგან, სემინარიის მმართველობაში სთხოვს ქართლ იმერეთის კანტორას, რათა განემარტა: უნდა მიეთუალებენ კბრედ წოდებულნი მღვდლის შეიღოს-შეიღინი სასულიერო უწყებას, თუ ანა, რადგანაც უწმიდესის სინოდის უკაზმა, 11 ივლისიდან 1869 წ. № 30-ით, მღვდლის შეიღოს-შეიღების შესახებ არა ანის რა ნათქვამი; ხოლო თუ რომ საჭიროა მიეთუალებენ, მაშინ რა ნაირად: ვაჟის შთამომავლნი მარტო; თუ ქალის შთამომავლობისა.

ვირკულიალური წერილი უწმ. სინოდის ობერ-
 პროკურორისა მათის ძაღალ ეოვლად უსა-
 მღვდელთაოქსობის საქართველოს ექსარხოზის
 სახელობასე.

1865 წელს უმაღლესის ნება-რთით შესდგა
 ცალკე კომისია, გასარჩევად და აღსაწერად სინოდის
 არხივისა. აწ, თანახმად უწმიდესის სინოდის განკარ-
 გულებისა, ეს კომისია ადგენს კადეც «სრულს კრე-
 ბულს მართლ-მადიდებლობითის აღსარების უწყების
 წესდებულებათა და განკარგულებათა» და აღწერა
 უწმიდესის სინოდის საქმეთა და საბუთთა». ამათ-
 გან უკვე გამოცემულია: 7 ტომი «წესდებათა სრუ-
 ლის კრებულისა» და 6 ტომი «აღწერათა», რო-
 მელნიც შეიცავენ განკარგულებათა უმაღლესის სა-
 სულიერო მართებლობისა შესახებ ეკლესიისა სა-
 ზოგადოდ და ეპარქიათა კერძოდ. გარდა ამისა, ხსე-
 ნებულნი გამოცემანი წარმოადგენენ დიდს მასალას
 მონასტერთა, სობოროთა და ეკლესიათა ისტორი-
 ისათვის და სჯულის კანონებისათვის, რომლებიც შე-
 ადგენენ საფუძველს ასახსენლად სხვა-და-სხვა შემთ-
 ხვევათა აწინდელის საეკლესიო ცხოვრებიდგან.

მსცან რა საჭიროდ და სასურველად, რათა,
 როგორც კი შესაძლო იქმნება, უმეტესი გავრცელე-
 ბა მიიღონ აღნიშნულთ კომისიის გამოცემათა მართლ-
 მადიდებელ სამღვდელთა შორის, როგორათაც
 საუკეთესო პირველ წყაროთა შესასწავლად რუსეთის
 საეკლესიო ისტორიისა, უმორჩილესად გთხოვთ თქვენ,
 მოწყალეო ხელმწიფე და მწყემსთ-მთავარო, მიიქ-
 ციოთ ყურადღება რწმუნებულთ თქვენდამი ეპარქიის
 სამღვდელთა ზემო-ხსენებულთ გამოცემათა. ზედა
 და მისკეთ რჩევა შესაძინებლად მონასტერთა, საკრე-
 ბულო ტაძართა და სასულიერო სასწავლებელთა
 წიგნთ-საცავთათვის.

ამასთან ვალად ვრაცხ დაუერთო სია ყველა
 კომისიის გამოცემათა და პირობანი, რომლითაც შე-
 იძლება მათი შექენა.

ამ წერილზე დადგენილ იქმნა შემდეგი რეზო-
 ლიუცია მათის ძაღალ ეოვლად უსამღვდელთაოქსობის,
 საქართველოს ექსარხოზის, პალატისაგან: „1891 წ.
 აპრილის 2-სა დღესა: დაიბეჭდოს ეს წერილი „სა-
 ქართველოს საქსარხოზის სასულიერო მოამბე“-ში
 კომისიის გამოცემათა სიითურთ, ჩემის მხრივ ვურ-
 ჩევ გამოწერას ამა ფრიად სასარგებლო გამოცემათა
 წიგნთ-საცავთათვის მონასტერთა, სობოროთა და
 სასულიერო სასწავლებელთა.

სინოდის წიგნების სავაჭრო სახლებში ქ. ქ.
 მოსკოვსა და ს.-პეტერბურგში ისყიდება:

სრული კრებული რუსეთის იმპერიის მართლ-
 მადიდებლობითის აღმსარებელის უწყების წესდებუ-
 ლებათა და განკარგულებათა.

მხედრულად დაბეჭდილი, 8-დ შეკეცილს თახსზედ:

- I ტომი (1721 წ.) პირველს გვარას
 საბეჭდავ ქალაღზედ დაბეჭდილი. ყლით 1 მ. 40 კ.
 თეთრს > > 1 >
- II ტომი (1722 წ.) პირველის გვარის
 საბეჭდავ ქალაღზედ, დაბეჭდილი. ყლით 2 მ. 40 კ.
 თეთრს > > 2 >
- III ტომი (1723 წ.) პირველის გვარას
 საბეჭდავ ქალაღზედ, დაბეჭდილი. ყლით 1 >
 თეთრს > > 75 კ.
- IV ტომი (1724—1725) პირველ. გვარას
 საბეჭდავ ქალაღზედ, დაბეჭდილი. ყლით 1 » 60 კ.
 თეთრს > > 1 > 20 >
- V ტომი (1725—1727 წ.) პირვ. გვარის
 საბეჭდავს ქალაღზედ, დაბეჭდილი ყლით 2 >
 თეთრს > > 1 > 50 >
- VI ტომი (1727—1730 წ.) პირვ. გვარის
 საბეჭდავ ქალაღზედ, დაბეჭდილი ყლით 1 > 80 >
 თეთრს > > 1 > 40 >
- IV ტომი (1730—1732 წ.) პირვ. გვარის
 საბეჭდავ ქალაღზედ, დაბეჭდილი ყლით 2 » 40 >
 თეთრს > > 2 >

აღწერა საბუთთა და საქმეთა, რომელიც ინახება
 უწმიდესის სინოდის აჩხივში.

მხედრულად დაბეჭდილი, 8-დ შეკეცილს თა-
 ხანის თეთრს ქალაღზედ:

- I ტომი (1542—1721 წ.) დაბეჭდ. ყლით 4 მ.
- II ტომი (1721 წ.) 1 ნაწილი > 5 >
 > (1722 წ.) 2 ნაწილი > 2 > 80 >
- III > (1723 წ.) დაბეჭდილი ყლით 4 >
- IV > (1724 წ.) > > 2 > 80 >
- VI > (1726 წ.) > > 3 > 50 >
- VII > (1727 წ.) > > 2 > 30 >

შეელა ეს წიგნი საეკლესიო და სასწავლებელ-
 თა წიგნთ-საცავთა დაეთმობა ფასის დაკლებით 15%
 და უსასყიდლოდ გავგზავნება დანიშნულებისამებრ.

მწყმესი

მე ვარ მწყმესი კეთილი: მწყმესიან კეთილმან სული თვისი დაქსდვის ცხოვართათვის. (იოან. 10—11).

ვპოვე ცხოვარი ჩემი წარწყმედელი. ესრეთ იყოს სიხარული ცათა შინა, ერთისათვის ცოდვილისა. (ლუკ. 15—4).

მოველით ჩემდა ყოველნი მასურალნი და ტვირთ-მამიყენი და მე განგისვენო თქვენ. (მათ. 11—28).

№ 8

1883-1891

30 აბნალა.

გ ა ზ ე თ ი ს . თ ვ ა ს ი :			
«მწყმესი»			
12 თოვით	5 მან.	12 თოვით	6 მან.
6 —	3 —	6 —	4 —
ფულისა და წერილების გაზაგანა შეიძლება ამ ადრესით 6x Квирилы, Вx редакцію „Микемси“ и „Пастыр“.			

ყველა სტატიები და კორრესპონდენციები, რომელნიც იქმნებიან დასაბეჭდავთ გამოგზავნილნი ვრცლად და გასაცემად უნდა იყენენ ბეტროთაგან ხელ-მოწერილნი. სტატია, რომელიც არ დაიბეჭდება, სამი თვის განმავლობაში შეიძლება ავტორებს მაისი ხარჯით უკანვე დაუბრუნოს. სტატიები მიიღებიან რუსუდ.ს ენაზე დაწერილნიც და თარგმნით დაიბეჭდებიან.

სწორად მშვენიერი განაპარგულება.

ჩვენ არა ერთხელ მიგვიქცევია მთავრობის და ზოგიერთთა მოთავე პირების ყურადღება ჩვენი გიმნაზიების საღმრთო სჯულის მასწავლებლების უზომო და არა ჩვეულებრივ სამსახურზე. აი საქმე რა შინა. ყველამ იცის, რომ ღღემდის ჩვენს გიმნაზიებში ხშირად საღმრთო სჯულის მასწავლებლებად ინიშნებოდნენ საკათედრო და სამრევლო ტაძრების წინამძღვრები. ეს პირნი ერთსა და იმავე დროს შტატის ორ თანამდებობას ასრულებდნენ და ორივე ადგილს ჯამაგირებს იღებდნენ. ზოგიერთ ადგილას ეს პირნი ამა-

საც არ სჯერდებოდნენ და მზად იყენენ, რომ მესამე და მეოთხე ადგილსაც მიეღოთ შტატის თანამდებობა. ყველასათვის ცხადია, რომ ერთსა და იგივე პირს ერთსა და იმავე დროს ორი და სამი შტატის თანამდებობაზე სამსახურის რიგიანად აღსრულება არ შეუძლია. ჩვენ ყოველთვის გვიკვირდა და ღღესაც გვიკვირს, თუ როგორ ასრულებდნენ ეს პირნი თავიანთ მოვალეობას მათდამი რწმუნებულს ეკკლესიებში და ამავე დროს გაკვეთილების მიცემას ორ-სამ ადგილას. ყველასათვის ცხადია, რომ ამ პირთ ერთსა და იმავე დროს სხვა და სხვა თანამდებობაზე რიგიანი სამსახურის გაწევა არ შეეძლოთ. მაგრამ მათ ხელს უწყობდა ზოგიერთი სასწავ-

ლებლების უფროსებისაგან საღმრთო სჯულის აბუჩად აგდება. ამ უფროსებს უფრო დიდი ყურადღება ჰქონდათ მიქცეული კლასიკური ენების სწავლებას და რას აკეთებდნენ საღმრთო სჯულის მასწავლებელნი კლასებში, ამას დიდად არ ნაღვლობდნენ. ამავე დროს მრევლის მხრითაც არაერთი დრტინება და საყვედური არ ისმოდა, თუმცა მათი მწყემსნი მუყიათად და ბეჯითად არ ასრულებდნენ თავის მოვალეობას მათდამი რწმუნებულ ეკლესიებში.

რამდენათაც კაცი ბევრ ჯამაგირს იღებს, იმდენათ ბევრი მოთხოვნილება უჩნდება. ამისათვის ზემო მოხსენებულნი პირნი მუდამ თავის შემოსავლის გადიდებაზე ჰფიქრობდნენ. როცა თქვენ მათ თანამდებობათა აღსრულების სიძნელეზე ჩამოუგდებით ლაპარაკს, გეტყვიან: «ღვთის შეწევნით და თქვენის წყალობით, შეძლებისა და გვარად, ვეცდებით».

ძანონით დაწესებულთა, რომ ოცი და ოცდახუთი წლის სამსახურის შემდეგ დაღალულ მოსამსახურე პირთ ეძლევათ სრული ჯამაგირი პენსიად. ამაზე მეტი მოწყალება კიდევ იქნება! მაგრამ ამას ვინ ვერდებოდა! ეს პირნი ისევე რჩებოდნენ სამსახურში და ერთსა და იმავე დროს პენსიასაც იღებდნენ და ჯამაგირებსაც. ამავე დროს მათდამი რწმუნებულ ეკლესიებში დაწესებულ ჯამაგირებსაც ხელუხლებლად იღებდნენ. ეს პირნი უკანონოდ რაცხდნენ მათი ჯამაგირების შემცირებას, რადგან მათი ხარჯი ამ შემცირებას ვერ აიტანდა. მაგრამ იმას კი აღარ დაეებდნენ, რომ საქმის საზარალოდ ერთ კაცს ეკავო ორი-სამი კაცის ადგილი და სხვანი კი ულუკმაპუროდ რჩებოდნენ.

ამგვარ შეუსაბამო საქმის მდგომარეობას ამას წინად ყურადღება მიაქცია უმაღლესმა სასულიერო მთავრობამ და მოახდინა მშვენიერი განკარგულება, რომლის ძალით საკრებულო და სამრევლო ტაძრების წინამძღვრებს აღეკრძალათ საღმრთო სჯულის თანამდებობის მიღება გიმნაზიებში. ეხლა ამავე საგნის შესახებ უწმიდესი სინოდისაგან გამოიცა უქაზი, რომლის ძალით საღმრთო სჯულის მასწავლებელნი, რომელთაც პენსია აქვსთ დანიშნულნი, დათხოვნილ

უნდა იქმნენ თანამდებობიდამ. მოგეყავს აქვე ეს დადგენილობა:

«უქაზითა მათის იმპერატორებითი უდიდებულესობისა, უწმიდესმა და უმმართველესმა სინოდმა მოისმინა: სინოდის ობერ-პროკურორის წინადადება, 7 თებერვლიდგან ამ წლისა № 627—ით, შესახებ აღძრულის საერო განათლების სამინისტროსაგან კითხვისა, თუ რა რიგად უნდა მოვიდეს აღსრულებაში უქაზი სინოდისა, 26 მარტიდგან 1890 წ. №-ით 5, გიმნაზიების საღმრთო სჯულის მასწავლებელთა შესახებ. ბრძანებს: მოისაზრა რა აღძრული საერო განათლების სამინისტროსაგან კითხვა, და მიიღო რა მხედველობაში სასულიერო სამოსწავლო განმგებობისაგან წარმოდგენილნი ცნობანი შესახებ სასულიერო აკადემიების კანდიდატთა, რომელნიც, უქონლობისაგამო თავისუფალი ადგილისა, არიან დაშთენილნი სასულიერო-სამოსწავლო უწყებაში უადგილოდ, უწმიდესმა სინოდმა ჰაცნა თავისს მხრივ გამოცემა საღმრთო სჯულის მასწავლებელთა წლის განმავლობაში მოუხერხებლად და განაწესა: 1) საღმრთო სჯულის მასწავლებელნი, რომელნიც უნდა დათხოვნილიყვნენ სამსახურიდგან, ძალითა უქაზისათა 26 მარტიდგან 1890 წ. № 5-ით, დაჩნენ, თანახმად აზრისა საერო განათლების სამინისტროისა, თავისს თანამდებობაზე წლიევან ფელის სამოსწავლო წლის დამლევამდე და 2) ეთხოვოს საერო განათლების მინისტრს მოახდინოს განკარგულება დათხოვნილთაგან გიმნაზიებში სამსახურიდამ წლიევანდღეს სამოსწავლო წლის გასულს იმ საღმრთო სჯულის მასწავლებელთაც, რომელნიც, საპენსიო ვადის შესრულების გამო დაშთენილნი არიან გიმნაზიებში ხუთის წლით, რისათვისაც დაევალოს სინოდის ობერ-პროკურორის აცნობოს გრაფს დელიანოვს, ხალო საუწყებლად და სახელმძღვანელოდ სასულიერო განმგებობის მხრივ გაეგზავნოს ეპარქიის მღვდელ-მთავართა დაბეჭდილნი უქაზნი. მარტის 19-სა დღესა 1891 წელსა».

სწორედ სასიხარულოა, რომ ჩვენი უმაღლესი სასულიერო მართებლობა ყოველივე ღონეს ხმაობს, რათა რიგიანი წეს-წყობილება დაამყაროს სა-

სულიერო უწყებაში და მასთან მკაცრ ყურადღებას აქცევს საერო უწყებაში მოსამსახურე სასულიერო პირთა მოქმედებას. სრული იმედია, რომ ეს განკარგულება ვააცხოველებს საღმრთო სჯულის სწავლების საქმეს სასწავლებლებში და გზას გაუხსნის მრავალ ნიჭიერ და ენერგიულ მუშაკთა, რომელნიც ულუკმაპუროდ არიან დაშთენილნი.

დეკ. დავით ღამბაშიძე.

სიკვდილი იუდა გაამცემლისა.

ახალს აღთქმაში ორი მოთხრობაა იუდა გამცემლის სიკვდილის შესახებ. წმ. მახარებელი მათე (25, 5) ამბობს, რომ გამცემელმა დააბნია ვეცხლი იკი ტაძარსა მას შინა წინაშე მღვდელთ-მთავართა, და წარვიდა და დაიღრჩოო. წმ. მოციქული პეტრე თავის სიტყვაში, რომელიც მან უთხრა 120 მირწმუნეთ მეთორმეტე მოციქულის ადრჩევის დროს ნაცვლად იუდასი, მოგვითხრობს იუდა გამცემლის სიკვდილზე შემდეგს: როცა მან (იუდამ) განსივნა და განსქდა შორის, და განიბინეს ყოველნი ნაწლენი მისნი (სამქ. მოც. 1, 18).

სადმრთო წერილის განმმარტებელნი სხვა და სხვა ნაირად ხსნიან იმ უთანხმოებას, რომელიც ერთის მხრით, არსებობს ამ ორ მოციქულის მოთხრობათა შორის იუდას სიკვდილის შესახებ. მაგრამ ამ მოთხრობათა შორის არა ვითარიმე უთანხმოება არ არის, თუ კარგად დაუკვირდებით საქმეს.

წმ. მახარებლის მათეს მოთხრობისაგან სჩანს, რომ იუდამ თავის მოსაკლავად ადირჩია თავის დახრჩობა. მოციქულის სიტყვებს: «წავიდა

და დაიხრჩო» ამტკიცებს ძველი დროის ზეპირ მოთხრობა, რომელიც დაწერილია აპოკრიფიულ ეპისტოლეებში. ნიკოდიმოსის აპოკრიფიულს სახარებაში, სხვათა შორის, სწერია შემდეგი საინტერესო მოთხრობა:

«როცა მღვდელ-მთავრებმა არ შეიწყნარეს იუდას წინადადება, მაშინ მან დააბნია ვეცხლი მათ წინაშე, და წავიდა სახლში, რომ გაეკეთებია თავდასახრჩობი ბაწარი. როცა სახლში მივიდა, იუდამ ნახა, რომ მისი ცოლი მამალსა სწვავდა შამფურზე. ცოლს უთხრა იუდამ: მოძებნე ჩემთვის ბაწარი, რომ თავი დავიხრჩო, რადგან მე ამისი დირსი ვარ. მე ნამდვილად გავიგე, რომ უმართლოდ გავეცი მასწავლებელი იესო. ის, ეს არის, წაიყვანეს პილატესთან, რათა სიკვდილით დასაჯონ, მაგრამ იგი მესამე დღეს აღსდგება და მაშინ ვაი ჩვენი ბრალი! ამაზე ცოლმა მიუგო იუდას: რას ღაპარაკობ, ნუ თუ მაგ გჯერა? როგორც ეს მამალი, რომელიც ავერ ცეცხლზე იწვის, არ აღსდგება, ისე არც იესო აღსდგება. სანამ ამ სიტყვებს გაათავებდა იუდას ცოლი, მამალმა გაიქნია ფრთები და სამჯერ დაიყვილა. ამ გარემოებამ კიდევ უფრო გააორკეცა იუდას შიში, მან მაშინვე გამოამარყუჟა ბაწარი, გადიცვა კისერზე და ჩამოეკიდა ხეზე».

ამიტომ იუდა უოველთვის გამოხატულია ჩამოკიდებული ბაწარზე, რომელიც მიბმულია რაღაცა ფოთლებით დაფარული ხის ტოტზე. ზეპირ-გადმოცემისაგან სჩანს, რომ იუდა ჩამოიხრჩო ხეზე, რომელიც იდგა ხრამის ნაპირას. ამბობენ, რომ ის ხე, რომელზედაც იუდამ თავი ჩამოიხრჩო, იყო ვერხვი, რომლის ფოთლები იმ დღიდან მუდამ თრთოლავენ. ნას-

წავლნი პირნი კი ამ აზრის წინააღმდეგნი არიან და ამბობენ, რომ პაფესტინაში სრულებით არ ხარობს ვერხვიო. მაგრამ ეს აზრი შესაწყნარებელი არ არის. პაფესტინაში ხარობს სხვა და სხვა გვარი ალვის ხე. სმიტის «დაბადების ლექსიკონში პირდაპირ არის ნათქვამი: «ალვის ხე, განსაკუთრებით ვერხვი ხშირად ხარობს მდინარეების პირად». — პაფესტინაში ალვის ხე იზრდება ძალიან მაღალი და აქვს სწორი და უროგო ღერო; მისი ფოთლების ქვედა პირი თეთრია, ამიტომ მას უწოდებენ ვერცხლის ალვის ხეს, რომ ამით გარჩიონ იგი შავი ანუ თრთო. ლავი ალვის ხის — ვერხვისაგან, რომლის ფოთლები წააგავნან მკენარე ფათალოს ფოთლებს და მუდამ თრთოლავენ.

თუ იმ აზრს დავეთანხმებით, რომელიც ხალხშია გავრცელებული, რომ იუდამ ვერხვის ხეზე ჩამოიდრჩო თავიო, მაშინ ადვილი გასაგები იქნება მოციქულის პეტრეს სიტყვები. უველამ იცის, რომ ვერხვის ხის ტოტები ძალიან ადვილად იმტვრევიან და ცოტაოდენ სიმძიმესაც ვერ უძლებენ. ამიტომ ადვილად მოტყუდებოდა ის ტოტი, რომელზედაც ჩამოკიდებული იყო იუდა. სრულებით უადგილოა ის მოსაზრება, რომ ალბად ბაწარი, რომლითაც ჩამოკიდებული იყო ხეზე იუდა, გაწყდა, ან გაჭრეს, როცა გამცემლის სხეულის ჩამოღება უნდოდათო, და ამიტომ იუდას სხეული დაეცა მიწაზე და გასქდა იგიო. ძალიან შესაძლებელია, რომ ეს «დაწვევლილი ვერხვი» ხარობდა რომელიმე მთის მდინარის პირად, სადაც უმეტესად ხარობს ეს ხე და ხრამში ჩავარდნილი სხეული იუდასი უსათუოდ გასქდებოდა, როგორც ამას მოგვითხრობს წმ. მოციქული პეტრე, რომელიც ამბობს: «საბრალო გამცემელს გაუსქდა მუცელი და განიბნინეს ყოველნი ნაწლევნი მისნი».

ქ რ ი ს ტ ე ა ლ ს დ გ ა !

ქრისტე აღსდგა! იხარებდით ქრისტეს მორწმუნენი ერნი, ქრისტე აღსდგა! განიბნინედ მისი ორგული და მტერნი.

ქრისტე აღსდგა! ეშმაკები განდევნა და გადაჰყარა, ჯოჯოხეთი დააქცია, მორწმუნენი გაახარა.

ქრისტე აღსდგა! ანგელოსნი იხარებენ ცათა შინა, «ესე არს დღე ერთშაბათი, ვინარებდეთ ამას შინა».

ქრისტე აღსდგა! გამოგვიხსნა, ცოდვათაგან განგვამართლა, ბნელში მყოფი სინათლეში გავვიყვანა, განგვანათლა.

ქრისტე აღსდგა! დაცემული ადგვადგინა, ადგვამადლა, ედემი, ჩვენთვის დახმული, დაგვიბრუნა, განგვიახლა.

ქრისტე აღსდგა! დაგვიტოვა მშვიდობა და მისი მცნება: გიუვარდესთო ერთმანეთი; ასე არის მისი ნება.

მისი მცნება დავიმარხოთ, შვივივართო ერთმანეთი, შვივივართო მამა, ძე და სული წმიდა ერთი დმერთი.

ჩვენ სუსტნი ვართ ბუნებითა და დღითი დღე ვსცოდავთ მარად-შვივივდროთ მაცხოვარსა, რომ ის გვაუვდეს მწუდ და ფარად-წმიდა, უბიწო ცხოვრება ჩვენს თავს ვაღბად დაუდგინოთ, ცოდვათაგან ვინსნათ თავი და ღვთაებრივ აღვადგინოთ.

ჩაუდენ საჯაოხელი.

ს ა ი ს ტ ო რ ი ო მ ა ს ა ლ ა .

გ უ ჯ რ ე ბ ი

(გ ა გ რ ძ ე ლ ე ბ ა *).

ნ ა თ ლ ი ს მ ც მ ე ლ ს .

1764 წ. ჩვენ ყოვლისა საქართველოსა და აღ-
მოსავლეთისა კათოლიკოზ პატრიარქმა მეფის ძემ
ანტონი ესე წიგნი მოგართევით ჩვენ სასოხ მრავალ
მთის მონასტერს ნათლის-მცემელს და მის წინამძღ-
ვარს სიმონს ¹⁾ და მათს კრებულთა რომ ჩემს ძმას მე-
ფეს ირაკლის მათს სიმაღლესაც გაერიგებინა და ჩვენ
სამლოცველად და საგარეჯოდამ ჩვენის სარგოდამენ
წელიწადში ორი საპალნე ღვინო მოგერთმოდეს ნათ-
ლის მცემლის მონასტერსა და ოცი კოდი პური ჯი-
მითიღმე ჩვენის კოდის პურიღამენ მოგერთმოდეს ამის
მიზეზისაგანა რომ ღიახ ავის დროსა და ლეკის აორე-
ბისაგან ღიახ საქმე გასჭირებოდათ თქვენს მონას-
ტერსა და მას შინა მდგომთა კრებულთა და ეს
ჩვენგან მორთმეული მცირელი შესაწირავი ყოველს
წელიწადს უკლებლად მოგერთმოდეს. დაიწერა წელსა
ჩჲა და თეგსა იენისსა მრ-სა დღესა.

კ ა თ ო ლ ი კ ო ს ი ა ნ ტ ო ნ ა .

წ. ჩვენ ყოვლისა საქართველოს კათოლიკოზ
პატრიარქი მეფის ირაკლის ანტონი ამ წერილს ჩვენ-
სა ვამტკიცებთ თებერვლის ს.

კ ა თ ო ლ ი კ ო ს ა ნ ტ ო ნ .

ნ ა თ ლ ი ს მ ც . უ ლ ა ბ ნ ო .

1779 წ. ჩვენ საიმერეთოს მეფის ძემ ალექსან-
დრემ ეს წიგნი და პირობა მოგერთვით ნათლის
მცემლის უღაბნოს მამასა წმინდას ეფთვიმე ასე რო-
მე მანამდის ჩვენ ცოცხალი გახლდეთ იმ მონასტრის
მადლით და თქვენის მადლით ნიადაგ წელიწადს ას
მარჩილს თეთრს და ან ერთს ჯორს და ან ერთს
იაბოს ამას უნაკლულოდ მოგართმევდეთ ხოლმე

*) იხ. «მწუქესია»-ს № 6.

შენამუნა. ¹⁾ დ. ფურცელაძე ან ახსენიებს წინამძღ-
ვარს სიმონს და მისეზს, რომელმაც აამუღა ქათოლი-
კოსი ანტონი შესაწირავი მიუწოძია მონასტრისათვის
(იერ. გუბ. გვ. 73).

ჩვენის საოხათ და ხარციელის ხსენის საკურნებლად
რომ მარად სასოება გვაქვს და დიდებულს მონას-
ტერში და თქვენის სიწმინდეზედ თქვენც ჩვენი
მლოცველნი ძლევის მიმართ მავედრებელი უნდა
ბძანდებოდეთ თქვენის კრებულთითურთ როგორც
თქვენგან ნაბოძები წიგნი გვიცხადებს და ჩვენგანაც
ნიადაგ წელს ეს ზემო ხსენებული მოსახსენებელი
მოგერთმევით ა ავისტოს ბბ ქორონიკონს (შახ.)

მ ე ფ ა ს ძ ე ა ლ ე კ ს ა ნ დ რ ე . ¹⁾

ი ო ა ნ ე ნ ა თ ლ . მ ც მ . მ ო ნ ა ს ტ ო რ ა .

1689 წ. წ: ნებითა და შეწვევით მღვთისათა ჩვენ
მღვიანებგმან ბარძიმმცირე ესე შესაწირავი მოგართვი
და წლითი წლად მოგახსენე სულისა ჩვენისა სახს-
რად და დღეთა ჩვენთა კეთილად წარსამართებლად
იოვანე წინა მორბედ უფლისაო მონასტერსა თქვენ-
სა და ვინც იქ შეკრებულებიყვნენ ჩვენგან მიერთმეო-
დეს ყოველს წელიწადს ოცდა ხუთი კოდა პური
სამი საპალნე ღვინო ხუთი ლიტრა ზეთი ორი ლი-
ტრა სანთელი იქ მდგომნი მწირველნი ვინც მღვდელ-
ნი და მთავარ ღიაკონნი იყვნენ თორმეტ საუფლო
დღეს ჩვენდა სასულიეროდ და სადღეგძელოდ ჟამს
სწირევდენ და ამათ საწირავს ცალკე მივართვამთ
იანერის ა ქორონიკონსა ტოზ (1689). ²⁾

გ ო მ ე ს ა .

1800 წ. მათის უმაღლესობას ბედნიერის ხელმ-
წიფის წინაშე მოსახსენებელი მათის გრემისა მლო-
ცველის გრემის კარის ეკლესიის პავლე მღვდლისა.
მე რომ გახლდი ჩემი სამწყოსსაც მამის ჩემის სამწყ-
სოც მიეცით. ამას გვედრები უსამწხსო გახლავარ
ნეკრესელზედ ერთი ოქმი მებოძოს რომ მამის ჩემის
სამწყსო მამეცეს დეკემბერს მ ქორონიკონს შსს
(1800) ჩვენ ყოველად სამღვდელთა ნეკრესელი ამ
ბრძანებას რომელიც მის უმაღლესობას მეფეს გიორ-
გის უბძანებია ჩვენ მათის მლოცველისათვის ამისი

¹⁾ შინააწისა ამ გუჟრასა მოჭევის დ. ფურცელაძეს.
²⁾ შინააწისა ამ გუჟრასა იხალე წაგნა დ. ფურცელაძეს.

მოშლა და წინააღმდეგობას არც შეგვიძლიან და ხელსაც ვაწერ დეკემბრის მ ქორონიკონს უპს(1800) ნეკრესელი. 3)

მანდ ჩვენს ეკკლესიაში უნდა იყოს და იმყოფებოდეს ყმაც ჩვენი არს და ეგ ეკკლესიაც და მანდ გაგიწესებია და სამწესოც უკლებათ უნდა მოსტე, რაც რომ ამის მამას სჭეროდეს. დეკემბრის 6 1800 წ.

ბ რ ე მ ი .

1800 წ. ქ. ჩვენი ბძანება არის ნაზირ დავით მერმე გრემს ჩვენი კარის ეკკლესია რომ არის, მაგ ეკკლესიის წინამძღვარი არის დეკანოზი ხელაშვილი გიორგი ერის და მაგ საყდარში ყადიშათ პეტრე მღვდლის შვილი არის სხვას საქმე არავისა აქეს ეგ პეტრე მღვდლის შვილი პავლე მღვდელი უნდა იყოს მთიბათვის 8 ქორონიკონს უპს. შენ რომ მოგეწერა ეს იმისი პასუხი არის კურთხეული მეფის გიორგის ოქმა დავით მაყაშვილთან მიწერილი. — 4)

3) მეფის გიორგის ბძანებით ნეკრესელმა ეკკლესიაც და მისი ყმებიც პავლე მღვდელს უბოძა, რადგან პავლეს მამას სჭერია იგი. აქ გხედავთ ერის შემთხვევას შემკვიდრებით თანამდებობის გადასვლას. უკად. Крест. гр. გვ. 88 и двор. гр. გვ. 9, 11, 12, 14. და ჩემი «ბატონუმობა საქართველოში» გვ. 120. ეს კითხვა იმდენად საყურადღებოა, რომ საჭიროდ მიგვაჩნა მას ცალკე წიგნი უმდგნათ.

დ. თურტულაძეს ეს გუჯარა არ აქვს დაბეჭდილი. ხოლო კვლად ჩეღეთის წალს ზებით აღაზანს ერთვის საბუჯარემის წყალი, გამომდინარე დადოეთსა და ამას შორის გაკვასს და მომდინარე ვითარცა წინა. ნი მდინარეები: ამ წყალზედ არს გრემი, რომელ ქმნეს ქალაქად ქორონიკონსა 1466, შემდგომად განდგომილებისა კახთა მეპატრონეთა და შეყოფდენ მუნ... (კახუშტი, გოგრაფია გვ. 316.

4) ეს გუჯარა შეადგენს მეფის ბძანებას პეტრე მღვდლის თხოვნაზედ. თავის განგარგულება მეფეს მტყუას სისრულეში ნაზირ დავით მაყაშვილის შემწეობით. ჩვენი უმაღლესი მთავრობის საქმის წარმოება იხსტება:

დ. თურტულაძეს არ აქვს მოკვანილი ეს გუჯარა. ზოგან და ზოგან მცირედა შესწორება შეგუბებს გუჯარაში, როცა იგი დამასინჯებულია ბნელი ადმინისტრაციული ენით.

თ ე ლ ა გ ი ა ს ა .

1790 წ. როდესაც მათმან უმაღლესობამ მეფემან საქართველოისამან ირაკლი მეორემან ინება და წინამძღურობა მიბოძა თელავის კარის ეკკლესიისა და გრემის ეკკლესიისა იმის წინა წელიწადს იმ კარის ეკკლესიაში იმყოფებოდა მღვდელი იოანე ხირსელი მეფისაგანვე დადგინებული სოფლის საცთურით (?) აიღო ხელი და ისევე თელავს კარის ეკკლესიის კრებულთან ეკკლესიაში განწესდა იოანე მღვდელი ხირსელი, დარჩა ის კარის ეკკლესია უმღვდლოდ. მაშინ მიბრძანა მისმან უმაღლესობამან წინამძღვარო გრიგოლ ეცადე და ერთი მღვდელი დაუდგინე ამ ეკკლესიასაო მე ბრძანებისაებრ გულსმოდგინე ვიქმენ და აღვასრულე გზოვე პატიოსანი მღვდელი პეტრე პირველ მრხლოძელი იყალთოს ეს ბატონის ბრძანებული გამოგიცხადე და შენც ინებე აიყარე შენის ცოლით და შვილით და ყოვლის შენის საცხოვრებლით მიხეველ და იმ ეკკლესიაში დასდგე. ეკკლესიის წირვა და ლოცვა განუწესე და რომელიც მღვდელობის წესია ისე მსახურზედ ეკკლესიისა, ამ ეკკლესიის გაუყეთებინე მევე ბარძიშფეხუმი ვეცხლისა თორმეტის თუმნისა და დავსდგი საღიღებლად ჩვენის ხელმწიფისა რადკან შევიქენ შენის იქ დაყენების მიზეზი და შენც გულს მოდგინე იქმენ. ამისთვის ეს წერილი მოგვეც თუ შენს სახლში სამღვდლო კაცი არ აღიხოცოს ის ეკკლესია არ გამოგერთოს მისი უმაღლესობის ბრძანებას გარდა. აგრევე არცა სხვათა წინამძღვართაგან. და რაც იმ ეკკლესიის შემოსავალი აქეს არცარა საქმე იმისთანა აქესთ სხვათა ეს წიგნი მტკიცედ მომიცია მე კარის ეკკლესიის წინამძღუარს გრიგოლს: პეტრე მღვდელი შენთვის და შვილთათვის ოკლამბერს 8 (7) ქორონიკონს უპს (1790) (ბექელი) ქ. როდესაც კურთხეულმა მეფე გიორგიმ კარის წინამძღვრობაში გიბოძა მაშინ ეს წერილი ამ პავლე მღვდელმა წარმომიყენა გრიგოლ წინამძღვარს მიეცა ეს წერილი მეც ამისი თანხმა შევიქენ რომ ამ პავლე მღვდლის მეტს მღვდელს იმ ეკკლესიაში საქმე არავისა აქეს. ამისი არის კურთხეულთ მეფეთაგან ნაბოძები და ჩვენც როგორც იმათ უბოძებიათ ის ბრძანება აღგვიასრულებია. ივლისის 4 (20) ქორონიკონს უპს (1800) (ბექელი)

კარის წინამძღვარი ელევთუან (?)

ჩვენ მეფე სრულიად საქართველოსა ირაკლი მეორე ვამტკიცებთ ¹⁾ ამ წიგნსა გიორგობისთვის 16, 1794 წ. ჩვენ ბატონისშვილი იულონ ამ წიგნსა ვამტკიცებთ რაგვართაც წინამძღვარს გრიგოლს დაუყენებია და შემდგომ მათს უმაღლესობას დაუმტკიცებია ჩვენც ისე დაგვიმტკიცებია და დაგვიყენებია ამ ეკკლესიაში სეკლემბრის 13, 1795 წ. (ბექელი)

1793 ქ: ღვთით მათის დიდებულების ყოვლად მოწყალის ხელმწიფის ჭირი მისცეს თქვენს სამარადისოდ მლოცველს თქვენს საცოდავს მოხუცებულს წინამძღვარს თეოდოსის: უმოწყალებო ხელმწიფეო რა მადლობა მოგახსენო ესე ვითარცასათეინ მოწყალებისა ყოვლად სურვიელ ვიყავ საფლავისა ჩემისა და აწ მებოძა. ღმერთმან ყოველთამან აღიღოს და აღამაღლოს კეთილ მსახური სიმაღლე თქვენი ვითარდავით და კონსტანტინესი ღვთის მოყვარეო მეფეო თუ ღოდო აშენდება და ჩვენ მზა ვიყავით ვიღრე სიკვდილადმდე, და თუ არ იქნება აშენება ვევედრებით და ვით გარესჯას არ ჩამოერთოს ეს ღოდოს მამული და საქმე გაჭირებული აქვს დღეს მონასტრისა და ამ მიზეზთა ძალით ვჰბედავთ მოხსენებას, და ვევედრებით მეც და ჩემთანა ესე ძმანიცა რომ უძვირეს პირველის არ იქნას და ნება თქვენს სიმ:ლისა უმოწყალებო ხელმწიფეო: ოკლომბერს: მკ: ქორონიკონს შპა (1803) ქ: ჩვენ მაგიერად დავით გარესჯის წინამძღვარს თეოდოსის ასე უამხეთ მბრე, როგორც ამ არხით გითხოვნია წმინდის ღოდოს შემოსავალი არ ჩამომირთმეგია სრულებით შენ უნდა მიიღო და (შეგვატყობინო) შემოსავლის ერთობა უნდა შეგვატყობინო რომ იმისი მაგიერი იმ მონასტრისათვის კიდევ ჩვენ უნდა დავსდეთ, ყოვლად სამღვდელოვ უფალო ნინო წმინდლო იოანე ღოდოს შემოსავალი სრულებით წმინდის დავით გარესჯის წინამძღვარს თეოდოსის მოხარე ახლავ ოკლომბერს მს ქორონიკონს შპა (ბექელი) ქ: ჩვენ საქართველოს უფლის წულ მეფის ძე გიორგი ამ ბატონის ძმის ჩვენის ბრძანებას ვამტკიცებთ ოკტომბრის 12 ²⁾ ქორონიკონსა შპა (ბექელი გიორგისი).

ნ ა ნ ა წ მ ა ნ დ ა ს .

1757 წ. ქ. იდიღებოდენ ყოვლად ყოველსა ერთობასა შინა სამობა, და ყოვლად ყოველსა სამობასა შინა ერთობაჲ; თვისისა ერთობისა მიერ მრავალთა განყოფაჲ, და სამობისა მიერ ყოველთა ერთობა მრავალთა ქმნულთა ზედა, და ყოველთა აგებულთა ზედა, რაიცა ყოველთა ღმერთთა ზესთა ღმერთ არს, და ყოველთა ერთთა ზესთა ერთ არს: და რომლისაღმი ყოველთა ზოგადთა და კერძოთა შინა, და უქმთა უშეთა სხეულთა შინა, არსთა ძერთა გრძნობათა შინა, და მსიყუთთა სულთა და გონებათა შინა, თვისისა საწყურისა ერთობა და შექმობა ილაღადება მყოფობისა და ცხოველობისა წადილი ჯღსახმილდება, და ელვა სურვილისა ზესთ ეთერისა, და ზესთ სამყაროისა და თვით მათ ძალთა და საყდართადმი, მიეფინება: მის საუყურისა ძალისათა და ზესთ საუყურისა ძალისათა რომლისა ხედვია ქმულთა პირველ ქმნისა და ვიდრე აღსასრულადმი არსთა განზომალა და განზრახვია უმჯობესსა ჩვენსა წინაით განაგებდა: და რომლისა მიმართ დასაბამობით და საკუთრებით და ტომობით ვიდრე მე ჩვენი, და ჩვენთანავე დაუმდაბლებელითა თანა დაგლახაკებითა თანად ჩვენთანა ღირსაცა მამაი მომხსენეო ელოცვიდა სიტყვადი შენიო რომელ არს მასწავე ნებაი შენიო, მან ჩვენცა მოგუახსენა მონათა, თანა ღვთითა დედისა ქალწულისა და ჩვენისა ვიტყვი მომკუდრისა ბუნებისა შორის ძალად უკუდავეებისა მოქმედებად მომყვანებელისა მარამ საკნისა სძლისათა: ხოლო შეწვენითა ყოველთა ხილულთა და უხილავთა ძტერთა საქმეველისა ჯუარისაითა ესე აღრჩევა და კეთილად განრჩევა განვაგეთ და განვაწესეთ ჩვენ ღუთივ ცხებულმან მეფემან ქართველთამან თეიმურაზ, და ძემან ჩვენმან მეფემან კახთამან ირაკლიმ და ყოველისა საქართველოსა კათალიკოზ პატრიარხმან იოსებ: ¹⁾ ოდეს მოკლებითა კეთილისაითა, და განმრავლებითა სიბოროტისაითა ცუდვთა ჩვენთა მიერ მოაკლდეს და შემკრდეს და რომელნიმე სამარადისოთ აღობრდეს წმიდანი ეკლესიანი: და განმრავლდეს უსჯუ-

¹⁾ ამ დროს შპ. იოსელიანს არ ჰქვას მოხსენებული კათალიკოზი იოსებ (6 древн. Тифлиса) იოსებ იყო კათალიკოზად სოლომონ I დროს იშვრეთში. იგი იხსენება გუგარში 1774 წ.

¹⁾ დ. ფურცლადქს არ დაუბეჭდა ეს გუგარში.
²⁾ დ. ფურცლადქს არ დაუბეჭდა ეს გუგარში.

ლოთი მიერნი ჩვენსაზე დაობრება და ტყეობა მწარე მას ჟამსა ქვეყანასა კახთასა ფრად მოკლებული სა- ეპისკოპოსო დაუშენი ეკლესია ქერემლისა სრულიად ოხრ და შენებულება ტაძრისა დაქცეულ და ყოველად უკაცრულად იმყოფებოდა: რამეთუ მრავლით ჟამითგანვე, პირველ ჩვენსა წარტყვენილ და მოხრებულ იყო: და ჩვენ მას ეკლესიასა შინა ეპისკოპოსი ძისი თვისსა საყდარს- ზედა მჯდომარე არა გვეხილვა: ხოლო შემოსავალნი და რაიცა სარგო მის ეკლესიისა თვისსა აღვილსა და სამწყსოსათა შინა აღიღებოდა, სრულიად ცუდათ წარეგებოდა არც მის ეკლესიისა წარსამატებლად და აღსაშენებლად წარეგებოდა, არცა მისთვის დამარხებოდა: და ვინაიდგან ესე ესრეთ იყო აღშენებასა და განახლებასა მისსა, ფრადი ჭირი და სახმარი უხმდა, და ესე არა ძალ გვედგა და უსჯულოთა მტერთა მარადის ზედა მოსვლისა და ბრძოლისაგან, მას შინა სამღუდლოთა ანუ საეროთა მკვიდრობაი, არა იქმნებოდა: ამისთვის ესე ესრეთ განვიზრახეთ და განვაწყესეთ, რათა ეკლესიისა შემოსავალნი ვგრეთვე ეკლესიათა შეეძინებოდეს და ცუდად არა წარეგებოდეს; და ამის მიზეზისათვის სამთა ეპისკოპოსთა თვისსა ეკლესიასა შინა მყოფთა და შენთა და განკარგულთა განუწაღეთ და ყოველივე საჭერემლოი, რაიცა შემოსავალი იყო სამათ განუყავით ვითარცა აქა აღგვიწერიეს, და მის საეპისკოპოსოსა სოფლისა და სამწყსოთა გამოსაღებთა და დრამათა და ყოველთავე საჭერემლოსა გამოსავალთა ესე ეპისკოპოსნი აღიღებდენ, და თვისსა ეკლესიასა ახმარებდენ და მათს ზედა წარაგებდენ. გარნა ესეცა განჩინება და ბრძანებაი და გვიძს რათა ჟამი თუცა მოიწიოს და ოდესცა ინებოს მეუფემან ჩვენმან ქრისტემან და მოწყალებით მოხედვა ყოს და მშვიდობა მოჰფინოს რომელ მას ეკლესიასა შინა თვისსა ეპისკოპოსსა დადგრომა და მას შინა მკვიდრობაი ძალ ედვას, თინიერ ყოელისა სიტყვისა და ყოელისა ცილობისა თვისი მამული და სამწყსო და რაიცა შემოსავალი და სარგო მისი იყოს ყოველივე მის ეკლესიისა ეპისკოპოსსა მიეცეს უკლებად და უცილებელად. და უსიტყველად. ხოლო სამთა ამათ ეპისკოპოსთა ამა ალავერდელსა, ბოდბელ მიტროპოლიტსა და ნინო წმიდელსა მიეცა სამწყსო საჭერემლოც ესენი: უფალს აძბა ალავერდელს ენდრონიკაშვილს ნიკოლოზსა ერგო სამწყსო საჭერემლოსი სოფელი კონდოლი სრულიად: სოფელი კირის ხევი

სრულიად: სოფელი წინანდალი სრულიად: და სამწყსო და თავადის შვილი მამუჩის შვილები: და ამას გარდა კიდევ სოფელი ველის ციხე: უფალს ბოდბელ მიტროპოლიტს ენისელთ მოურავის ძეს იოანეს ერგო ქერემლის სამწყსო სოფელი ვეჯინი სრულიად: თავადის შვილის ერასტის შვილებითა: და სოფელი ფხოველი სრულიად: თავადის შვილის მოურავის შვილებათა და სოფელი ზიარა სრულიად: თავადის შვილის ზურაბის შვილებითა: და ამას გარდა ქადალო და მეღაანი: უფალს ნინოწმიადელს ტუქის შვილს საბას ერგო ქერემლის სამწყსო კალაურში თავადის შვილები ვაჩნაძეები თავეთას ყვითა: და სახასო ძველთაგანვე ნინო წმიდლისა არის: და ამას გარდა სოფელი ურიათ უბანი სრულიად: სოფელი ჩუმლაყი სრულიად და სოფელი ზეკანი თავადის შვილსა ჯანდიერთა და გურჯანში მარტო თავადის შვილებისა ყმა და სახასო ძველთაგანვე ნინო წმიდლისა არის: ამას გარდა სოფელი კოშკი: და სოფელი დარჩიეთი: და სოფელი ჯალაბაური: და სოფელი შიბლიანი: წელთა ჩღნს. ქორონიკონს შპი 44წ. თვესა აპრილსა იმ რიცხვსა. 1)

1758 წ. ქ. ჩვენ კახთა მეფემან პატრონმან ირაკლი, ვიგულსმოდგინეთ და განვაჩინეთ დაუშენი ქერემის ქალაქ ეკლესია, და საჭერემლო მთა და მალნარი ყოველად სამღუდლოს ნინოწმიადელ მიტროპოლიტს საბას მიუწყალობეთ: ვიდრე ჟამადმდე აღშენებისა მისისა; რათა შემოსავალსა მას მთისასა, მხოლოდ ნინო წმიდელი აღიღებდეს და თვისსა ეკლესიასა ახმარებდეს. და სხვანი ეპისკოპოსნი არაფერ იყვნენ. მაცილობელ მასა, ესრეთ დაგვიმტკიცებეს წელთა ჩღმს თვესა თებერვალსა იმ. ქორონიკონსა შპმ. (ბეჭედი ირაკლისა).

1) ჭკრემი სმკეს კახეთში (გახუშტის გეოგრაფია, 314) ამ საბაზედ იხილეთ დ. ფურცელაძის წიგნში ბუჯრემი.

ქუარნალ-გაზეთთაბილაჲ.

«Прав. Вѣстникъ»-ი დიდი მთავრინა რედაქტორის ასულის შუანსკენელი დღეების შესახებ იუწყება შემდეგს: უკვე თუთხმეტი წელიწადია, რაც დიდს მთავრინას უკურნებელი სენი—გულის ფრიალი—ჭჭონდა. ამის გამო მუდამ საჭირო იყო მისთვის თბილი ჰაერა და დამშვიდებელი ცხოვრება. ესევე გარემოება იყო მიზეზი, რომ დიდი მთავრინა ჩვეულებრივად რეგულარულად უკურნებდა. ამას ზედ დაერთო ის დიდი უსიამოვნო ამბავიც, რომელიც სამიშრო იყო მისთვის და მის დიდის სასიხარულო თავმოყვარეობისათვის, სახელდობრ ის ამბავი, რომ დიდმა მთავრმა მიხეილ-მიხეილის ძემ ჰვარი დაიწყო რეალში იმპერატორის ნებადარსებულად და მოხელეთა დოცტორ-გუგუნიანის მიუღებლად. პირველ დღეს მოგზაურებისას, 27 მარტს, დიდი მთავრინა, მართლაც, უნდა მცირე ტვივილს გასვლისას და უელისას, მაგრამ მანც კარგ გუნებაზე იყო, რადგან მალე მოელადასსავე სამსრეთის ქვეყნის ბუნებისა და დიდის მთავრებისა აღუქმნა და სერგეი აღუქმნა დასრულდა, რომელიც სეკსტრატორში უნდა დაბრუნებულიყვნენ ინდოეთიდან. მაგრამ 27 მარტს დიდი მთავრინა რომელიც გაატარა; ხმა თითქმის წაუგადა, ნერწყვის ულავა გაუძნელდა; ჭკრინობდა მწკვირე ტვივილს გასვლისას და უელისას. სადგური აღუქმნა და რედაქტორი უკვე გაკლდოდა იყო, როცა განდევნილი იქმნა უკან დაბრუნება ისევე ხარკავს. აქ უროგესონმა ობოლენსკიმ გასინჯა ავადმყოფი და ჰქოვა, რომ სასოკადოდ დიდს მთავრინას: რა უჭირდა. ვიდრე ავადმყოფი უკვე შეიქმნებოდა, უკრინი მისი სთადარგოვო ღინდაზე იქმნა გადაუგნელი. 29 მარტს უარესობა: არა იქმნა-რა შემჩნეული; ხმა კიდევ მოუგადა ნელ ნელა; სასოკადოდ დიდ ავადმყოფმა შედარებით საკმაოდ მშვიდობიანად გაატარა; ხოლო 30 მარტს დიდი მისმა უმღერობამ დაიხილა, რომ მარტოვანა თელტვის და ბეჭების ტვივილს კვრინობ ცოტადანთა. უროგესონმა გრუბემ, ობოლენსკიმ და დოქტორმა ფანკოვსკიმ ერთად აჩიეს საქმე და გადაწყვიტეს, ისეთის წამლებს მღებო, რასაც შესძლებოდა გულის მოქმედების განკრძობა. ამ ხანად დიდმა მთავრინამ დაიხილა, რომ ვაგონში ცხელა. ავადმყოფი ამის გამო გადაიუქანეს სადგურის საძირეთა ოთახებში, მით უმეტეს რომ დიდ თბილი იყო. 31 მარტს დიდი მთავრინა უფრო უარესად შეიქმნა და მკურნალების წამალი ვედარას ჰქოვოდა. სცდობობდნენ მსოფლივ განკრძობით მისი სიცოცხლე შეორე დღემდე, რადგან იმ დღეს ულოდნენ დიდის მთავრის მიხეილ ნიკოლოზის მის მოხრძობას. მანც ნაშუადღევს სამს საათზე თითქმის განუწყვეტელი ბოდა დაიწყო. თითო-ორილა ნაწევრ-ნაწევრად წარმოთქმული მისი სიტყვები შეახებოდა უფრო იმ ამბავს, რომელიც რჩეს

დღის წინად გამგზავრებამდე ისე დიდად ადღერა. სადამოს რეა საათზე ცნობა დაეკარგა. დეკანოზმა პავლემ დოცტორები წაუგითხა და 11 საათსა და 50 წუთზე დიდმა მთავრინამ წყნად და უშფოთველად განისვენა. მიცვალებული განკრძეს და აღმოჩნდა, რომ სიკვდილის მიზეზი ყოფილიყო გულის დამბლა, წარმოშობა იმ გარემოებით, რომ დიდ მთავრინას გულის ფრიალი ჭჭონდა წინადვე დაჩემებული.

ახალი ამბები და შენიშვნები.

პარილის ოთხის 20 ყვირილის ნათლისმცემლის ეკლესიაში მიიღო მართლ-მადიდებელი სარწმუნოება შორაპნის მომრიგებელი მსახურის თანაშემწის მეუღლამ მარიამ ლეოვის ასულმა, რომელიც დღემდის აღიარებდა რომის-ფრანგთა სარწმუნოებას. წესი შემოერთებისა შეასრულა ამავე ეკლესიის წინამძღვარმა დეკ. დავით ლამბაშიძემ.

* *

წინა ნომერში ჩვენ ნათქვამი გვექონდა, რომ მღვდლის მ. ვასილ ფერაძის გამოცარცველ ავაზაკების დასაჭერად აღვილობრივ პოლიციისაგან ყოველ წიერი ზომა იყო მიღებული. უნდა ესთქვათ, რომ ამ საქმეში პოლიციამ თავი ისახელა. ენების კვირაში, შუალამისას პოლიციის ბოქაული ბ. შავთარაძე ყაზახის რუსებით შემოერთება ერთი აზნაურის სახლს სოფელს სიქთარუაში. გათენებამდის ყარაულები გარს ეხეიენ სახლს. დილას შევიდნენ სახლში, სადაც მღ. ვასილ ფერაძის სახლიდგან წადებული ნივთები აღმოაჩინეს, მაგრამ თვით სახლის მატრონი და ერთი სავტეო პირი შინ ვერ ნახეს. ცოტა ხნის შემდეგ ეს პირნიც მოვიდნენ და, როცა პოლიციის ბოქაული შენიშნეს, უკანვე გაიქცნენ. ყარაულები გამოუდგნენ მათ უკან. ერთი შეიპყრეს, ხოლო მეორე გაიქცა.

* *

დავით ადამაშენებელის სამლოცველოს განსახლებლად და წმ. მოწამეთა დავით და კონსტანტინესკუმოს მოსახლებლად ჩვენ მივიღეთ მღვდლის ანდრია ბერაძისაგან 10 მანეთი და ათი შაური. ეს ფულები შეუწირავა შემდეგ პირთ:

მღვდელს ანდრია ბერაძეს ექვსი აბაზი, როსლომა ივანეს ძეს ბერაძეს 1 მ., ივანე გიორგის ძეს ხეცაძეს 1 მ., ეკატერინე კენიკაძის ქალს 1 მ.,

გესარიონ ივანეს ძეს ჩაჩანიძეს 50 კ., ამის ცოლს ალათია ხიჯაკაძის ქალს 50 კ., მელანია ხარატის-შვილის ქალს 60 კ., თეკლე ხარატისშვილის ქალს 20 კ., სალომე შარიქაძის ქალს 40 კ., თეკლე თაბუკაშვილის ქალს 20 კ., ხაფია ბოგვერდის ქალს 50 კ., ორინე შარიქაძის ქალს 20 კ., ნიკოლოზ შარიქაძეს 30 კ., გოგისა მასხრიშვილს 50 კ., ნინო ფერაძის ქალს 50 კ., თებრო ჭულუხაძის ქალს 55 კ., სიღონა შარიქაძის ქალს 15 კ., ასტანდარმა კვინიკაძის ქალს 40 კ., ბეყან ბერაძეს 40 კ.; თომა ხეცაძეს 40 კ.

უწინ იყო 315 მ. და 97 კ. ეხლა არის სულ 326 მ. 47 კაპ.

*** ირენი: იოსებ

მღვდლის გაბრიელ ჯიქისაგან ჩვენ მივიღეთ შემდეგი წერილი:

«მ. რედაქტორო! უმარჩილესად გთხოვთ, ნება მიბოძოთ, რომ თქვენი გაზეთის «მწყემსი»-ს შემწეობით გულისთადი მადლობა გამოუცხადო ლებურსკი სეკრეტარს სოლომონ ნესტორის ძეს ჯიქას, (ნოტარიუსს ზუგდიდის მაზრისას), რომელმაც შემოსწირა ჩემდამო რწმუნებულ ეკლესიას ერთი გარდამოხსნა, ღირებული ოცდაათ მანეთად».

***

სოფლის ქალასთავის ლეთის-მშობლის ეკლესიის კრებული და მრევლი უკულოთადეს მადლობას სწირვეს ამავე სოფლის მცხოვრებს აზნაურს მამუხარ დიმიტრის ძეს ტყავაძეს, რომელმაც შემოსწირა ზემო ხსენებულს ეკლესიას ორი ბაირალი, ღირებული 25 მანეთად.

სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობრივ საწმენოებასა და კეთილ-ზნეობაზედ.

კ ა ს მ მ ი.

პასეკი არის უფლიდესა და უდიდებულესი დღესასწაული ქრისტიანეთათვის. იგი მოგვაგონებს ჩვენ იესო ქრისტეს გამარჯვებას სიკვდილისა ზედა, ჩვენს გამოხსნას, რომელმაც მოგვანიჭა ჩვენ მკვდრეთით აღდგომა და საუკუნო ცხოვრება. ქრისტე, რომელიც აღსდგა საფლავით, გვანიჭებს ჩვენც მკვდრეთით აღდგომას; ქრისტეს აღდგომის დღიდან ქრისტიანე კაცისათვის აღარ არსებობს სიკვდილი; სიკვდილი აოის მხოლოდ განსვენება სხეულისა და დასაწყისი საუკუნო ცხოვრებისა ჩვენი სულისათვის. სიკვდილი ძლიერ იქნა ქრისტეს მიერ. ამ სასწაულებრივ შემთხვევაზე უჩვენებდნ ძველი აღთქმის წინასწარმე-

ტყველნი. ხელისაგან ჯოჯოხეთისა ვიხსნენ იგინი, და სიკვდილისაგან ვიხსნენ იგინი; სადა არს ძღვევა შენი, სიკვდილო? სადა არს საწერტელი შენი, ჯოჯოხეთო? იტყვის წინასწარმეტყველი ოსესი (XIII, 14).

შიდრემდის მოეხსენებდეთ იმ შემთხვევათ, რომელთაც ეხსენებთ ჩვენ დიდებულს პასეკის დღეს, საქირაო განმებრტოთ, თუ რა იყო ერაელთა პასეკი, ვინაიდან იგი მომასწავებელი იყო ახალი აღთქმის პასეკისა. სიტყვა პასეკი არის ებრაული და ნიშნავს წინსვლას. ერაელნი დიდს ვაშსა ცდელს და წვალებას იომენდენ ეგვიპტელთაგან; მაგრამ უფალმა იხსნა ისინი სასწაულებრივი სახით. მე ვარ უფალი, და გამოგიკვანენ თქვენ მძლავრებისაგან ეგვიპტელთასა, ეტყვის მათ უფალი მოსეს პირით, და ვიხსნენ თქვენ კირთებისაგან მათისა და განგარინენ თქვენ მკლავითა მადლითა და სასჯელითა დიდითა; და მოგიკვანენ თქვენ ერთად ჩემდა; და ვიყო მე თქვენდა დემრთ..... და შეგიკვანენ თქვენ ქვეყანასა მას, რომელსა განვირთხ ხელი ჩემი (გამოხვალათა VI, 6, 8). მოსემ, რომელიც გაგზავნა ღმერთმა ფარაონთან, ეგვიპტის მეფესთან, ვერ დააწუქუნა მეფე, რომ მას განეთავისუფლებოთ ერაელნი. მაშინ უფალმა გამოაჩინა თავის ძლიერება სასტრუკ სასჯელითა შორის; უკანასკნელი სასჯელი იყო ის, რომ ეგვიპტელთა ყოველს ოჯახში ერთ ღამეს დაიხოცნენ პირამონი. ებრაელებს კი ეგვიპტიდან გამოხელის წინა დღით ებრძანათ დაეკლათ უმანკო კრავი, ექამათ მისი ხორცა ზეზმდგომით და მასთან სამოგზავრო ტანისამოსი უნდა ცმოდათ და ხელში ჯოჯოხები სჭეროდათ. როცა კრავის ხორცს ვასინჯავდენ, მისი სისხლი უნდა მოეცხოთ თავიანთი სახლების კარებზე; ღეთას ანგელოზი, რომელმაც გასწყვიტა ეგვიპტელთა პირამონი, იფარავდა ებრაელების სახლებს, რომლებზედაც იყო კრავის სისხლისაგან გამოხატული ნიშანი. ეგვიპტელთა მამობისაგან გამოხსნილნი ებრაელნი მოსეს წინამძღოლობით გაემკვანენ აღთქმის ქვეყანაში და ორმოცი წლის მათი უდაბნოში მოგზაურობა საავსეა მრავალი სასწაულებით, რომელნიც ამტკიცებენ ღეთას მრავალ მოწაულებას, მოვლენილს ებრაელთა ზედა. ამ დროიდან ებრაელნი ყაველ წლებით დღესასწაულობდენ თავიანთ გამოხსნას და ამ დღესასწაულს უწოდებდენ პასეკს და აგრეთვე ხმადის დღესასწაულს, ვინაიდან ამ დღესასწაულის განმავლობაში სკამდენ ხმაღს.

ძველი აღთქმის ყველა შემთხვევანი, რომელიც შეეხებოდენ ებრაელების ეგვიპტელთაგან გამოხსნას, მოგვაგონებენ ჩვენ ჩვენი ცოდვებისა და სიკვდილისაგან გამოხსნას. როგორც ებრაელნი განთავისუფლებულ იქნენ კრავის სისხლით, ისე ჩვენ გამოხსნილ ვიქმენით სისხლითა იესო ქრისტესა, რომელიც იყო კრავი ღეთისა. მთელი ჩვენი ქვეყნიური

ცხოვრება არის სელა ალთქმის ქვეყნისადმი, საუკუნო ცხოვრებისადმი, რომელიც ალგვიტქეა ჩვენ იესო ქრისტემ. ამ ფრიად ძნელი მოგზაურობის დროს უფალი გვიფარავს ჩვენ თავისი ყოვლად შექმნილი ძალით, გვინათებს ჩვენ გზას თავის სჯულის ნათელით, გვასაზრდოებს ჩვენ ცხოვრების პურიით. განა აუ ვემსგავსებით ხოლმე ჩვენც ებრაელებს ჩვენი ხშირი ღრტყინებით და მცირე სარწმუნოებით? როგორც ებრაელნი იგონებდნენ ხოლმე უდაბნოში ეგვიპტის ტყილის საქმელებს, ისე ჩვენც ხშირად ვზრუნავთ ქვეყნიურ სიმდიდრისა და სიამოვნების მოპოებისათვის და გვაფიქვდება, რომ ჩვენს წინაშე არის მიზანი ჩვენი მოგზაურობისა—ალთქმის ქვეყანა, სადაც არის ჭეშმარიტი და საუკუნო სიხარული?

უშავლი იესო ქრისტე, ლაზარეს აღდგომის შემდეგ მივიდა იერუსალიმში პასექის დღესასწაულზე. მან იცოდა, რომ მოახლოვებულ იყო მასი ქაში, ამიტომ მან ისურვა თავის მოწაფეებთან ერთად ძველი ალთქმის პასექას შესრულება; და იქვე საღამოზე შეასრულა ძველი ალთქმის პასექა: ზიარება მისი ხარკით და სისხლით. ქრისტოიანთა პასექი არის თვით ქრისტე, რომელმაც მისცა თავი თავის ჩვენი ცხოვრებისათვის. რამეთუ ზატიკად ჩვენდა, ჩვენთვის დაიგდლა ქრისტე“ (ა კორინთ. ნ, 6); იტყვის წმ. მოციქული პავლე.

სოტა ხნის შემდეგ იესო ქრისტე შეიპყრეს ებრაელებმა, ჯვარს აცვეს იგი და შემდეგ დაასაფლავეს. ქრისტე ხშირად ეტყოდა ხოლმე თავის მოწაფეებს, რომ იგი მესამე დღეს აღსდგება მკვდრეთთ; ეს გაგონილი ჰქონდათ ებრაელებს და ეშინოდათ, რომ მოწაფეებს არ მოეპარათ ღამით ქრისტეს გვამი და მერე არ ეთქვათ, რომ იგი აღსდგა. რომ ეს არ მომხდარიყო, მათ დაადევს დიდი ღირსი ქრისტეს საფლავს, დაბეჭდეს იგი და დააყენეს მასზე ყარაულები. მაგრამ ყველა ეს გაფრთხილება ფუჭი შეიქმნა და მათ უფრო ცხადთ დაამტკიცეს ქრისტეს აღდგომა. მესამე დღეს ღამითმობდა მიწისძვრა, და ღვთის ანგელოსმა გადააორა ღირსი საფლავისაგან. ანგელოსის სახე იყო ელვის მსგავსი, ხოლო სამოსელი მისი სპეტაკი, როგორც თოვლი; ყარაულები შეშინდნენ და დავარდნენ მიწაზე როგორც მკვდარნი.

ღირსი აღრე დედანი—მენელსაცხებელნი მოვიდნენ საფლავად, (ათა სცხან ქრისტეს გვამს ნელსაცხებელი, ებრაელთა ჩვეულებისა მებრ; მათ დაინახეს, რომ საფლავი ცარიელია, და ანგელოსმა აუწყა მათ, რომ იესო ქრისტე აღადგა. მალე თვით ქრისტეც გამოეცხადა მათამ მადლიანად, შემდეგ სხვათა ქალთა—მენელსაცხებელთა, რომელთა; მესხედნ რა ქრისტეს გზაზე, თავიანი სცეს მას. «გებაროდესთ!» რქვა მათ უფალმა. იმავე დღეს უფალი გამოეცხადა მოციქულებს.

ორი მოწაფე მიდიდა ერთს სოფელში, რომელსაც სახელად ეწოდებოდა ემმაუსი, და ერთმანეთს შორის ლაპარაკობდნენ ქრისტეს შესახებ. ამ დროს უფალი მიედა მათთან, მაგრამ მოწაფეებმა ვერ იცნენ თავის მასწავლებელი. «რაზე ლაპარაკობთ თქვენ, და რატომ ხართ მაგრე მოწყენილნი?» ჰკითხა მათ უფალმა.

— მანა შენ არ შეკითხე, რა შეემთხვა იესო ნაზარეველს: იგი სიკვდილით დასაჯეს და ჯვარს აცვეს, ჩვენ კი იმედი გვქონდა, რომ იგი განათავისუფლებდა ებრაელებს. სულ სამი დღეა, რაც ეს მოხდა. ზოგიერთმა ქალებმა, რომელნიც იყვნენ ქრისტეს საფლავზე და რომელთაც ვერ ნახეს საფლავში ქრისტეს გვამი, გაგვაკვირვებს; ანგელოსმა აუწყა მათ, რომ ქრისტე ცოცხალია.

ამაზე უფალმა მიუთხო: „რა გაუგებარი ხართ და რატომ არა გრწამათ ის, რასაც მოგითხრობდნენ წინასწარმეტყველნი! შემდეგ ქრისტემ განუმარტა მათ ყოველივე, რაც კი იყო მასზე ნათქვამი საღმრთო წერილში და მათთან ერთად მივიდა ემმაუსამდის. მოწაფეებმა მიიწვიეს უფალი, რომ მათთან შესულიყო ოთახში, რადგან ღამდებოდა. უფალი შევიდა და მათთან ერთად დაჯდა სტოლზე; შემდეგ აიღო პური, აკურთხა იგი, გასტება და მისცა მათ. მხოლოდ მაშინ იცნენ ამ მოწაფეებმა ქრისტე, მაგრამ უფალი უცრად უხილავი შეიქმნა. ეს ორი მოწაფე დაბრუნდა საჩქაროდ იერუსალიმში, რომ ეთქვათ სხვა მოციქულებისათვის, რაც ნახეს. მოციქულები, თომას გარდა, ერთად იყვნენ; ოთახის კარები დაკეტილი იყო, რადგან ებრაელების შიში ჰქონდათ; უცრად თვით იესო გამოცხადდა მათ შორის და რქვა მათ: «მშვილობა თქვენთანა!» მოწაფეები შეშინდნენ, ეკონათ, ვითარმედ სული რაიმე იხილეს, უფალმა უჩვენა მათ ხელნი და ფერხნი თვისნი და სქამა მათთან პური და ამით დაარწმუნა იგინი, რომ იგი არის თვით ქრისტე, რომელიც მათ იხილეს ჯვარზე გამსკვალული და მკვდარი. შემდეგ ქრისტე კიდევ გამოეცხადა მათ, როცა თომაც მათთან იყო, უჩვენა თომას ლურსმებისაგან გამსკვალული ხელნი და ფერხნი, ვინაიდან თომა არ ერწმუნა მოციქულების სიტყვას. როცა თომა ნამდვილად დარწმუნდა, რომ იესო ჭეშმარიტად, აღსდგა ღირსადყო: „უფალი ჩემი და ღმერთი ჩემი!“—«რამეთუ მიხილე და გრწამს», ჰრქვა მას იესომ: „ნეტარ არიან, რომელთა არა უხილავ და ვარწმუნე».

თავის აღდგომის შემდეგ ორმოცი დღის განმავლობაში უფალი ეცხადებოდა მოწაფეებს, უხსნიდა მათ საღმრთო წერილს, უქმარებდა ექადაგნათ მისი სიტყვა, და მასთან ალუთქეა მათ თავისი ზეციური შემწეობა.

ქრისტეს აღდგომა, რომელსაც ჩვენ ვდღესას-

წაულობთ პასექის ბრწყინვალე კერას, არის ჩვენთვის ფრიად სასიხარულო და დიდებულ ღღესასწაული. ეს ღღესასწაული გვარწმუნებს, რომ ჩვენც აღვსდებოდათ და მივიღებთ საუკუნო ცხოვრებას, თუ ვერწმუნებით მკვდრებით აღდგომის შრისტეს. «ესე არს ნება მომავლინებელისა ჩემისა, რათა ყოველი, რომელი ხედიდეს ძესა და რწმენეს მისი, აქუნდე ცხოვრება საუკუნო; და მე აღვადგინო იგი უკანასკნელსა მას ღღესა» (იოან. 6, 40). როგორც აღამის შთამომავალმა, ჩვენ მივიღეთ ქვეყნიური ცხოვრება, სხეული, რომელიც ჰკვდება და იქცევა მიწად; მაგრამ ქრისტემ სძლია სიცილილს, და, როგორც ძენი ქრისტესნი, ჩვენ მივიღებთ ზეცურს საუკუნო ცხოვრებას. «და ვითარცა იგი აღამის გამო ყოველნი მოჰკვდებიან, ვგრეთცა ქრისტეს მიერ ყოველნი ცხოველ იქმნენ» (ა კორინ. XV, 22). მაგრამ საუკუნოდ ქრისტესთან რომ ვიცხოვროთ ზეცათა შინა, ჩვენ უნდა გვაქენდეს მისი სარწმუნოება ქვეყანაზე ცხოვრების დროს, ესე იგი უნდა გვიყვარდეს იგი, უნდა ესცდილობდეთ, რომ შევიდნოთ და აღვასრულოთ მისი ნება, ესთხოვოთ მას შემწეობა. «უკეთუ ქრისტე თქვენ შორის არს, იტყვის წმიდა მოციქული პავლე, რომელმან იგი აღადგინა ქრისტე მკვდრებით, განსცხოველეს მოკვდავნიცა ვგე ხორცნი თქვენნი, და მკვიდრებულისა მის მიერ თქვენ შორის სულისა მისისა (რომაელ. 8, 11—12). და ქრისტე ყოველთათვის მოკვდა, რათა ცხოველნი იგი არღარა თათა თვისთათვის ცხოველ იყვნენ, არამედ მათთვის მომკვდარისა მის და აღდგომილისა» (ბ. კორ. V, 17).

მოციქულების დროიდან პასექის ღღესასწაული სრულდება დიდებულად; მორწმუნენი ულოცავენ ერთმანეთს ქრისტეს მკვდრებით აღდგომას. ქრისტიანობის პირველ საუკუნოებში ცოტა განსხვავება იყო პასექის ღღესასწაულის დროის მესხებზე. ზოგნი ფიქრობდნენ, რომ ქრისტიანებიც პასექს უნდა ღღესასწაულობდნენ იმ დროს, როცა ებრაელები ღღესასწაულობდნენ იმ დროს, როცა ებრაელები ღღესასწაულობდნენ ამ ღღესასწაულს, ესე იგი ვაზაფხულის დღე და ღამის გასწორების პირველი თვის თოთხმეტს; მაგრამ პირველ მსოფლიო კრებაზე დადგინდნენ იქნა პასექის ღღესასწაულობა ებრაელთა პასექის შემდეგ, რადგან შრისტეს აღდგომა მოხდა იუდელების პასექის შემდეგ.

ძველი აღთქმის პასექის შესახებ არა რა დარიგება ეძლევათ ებრაელებს: «და იყოს თქვენდა დღე ესე, სახსენებელად, და ღღესასწაულებდით. ღღესასწაული უფლისაი ყოველთა მიმართ ნათესაეთა თქვენთა სხუელი საუკუნო (გამოს. XII, 14). და იხარებდეთ შინა შე უფლისა ღვთისა შენისა, შენ და ძენი შენი, და ასულნი შენი, მონა და მხევალი შენი და ლევეტენი იგი, რომელი და მკვიდრებულ იყოს ქალაქსა შენსა და მწირი იგი, ობოლი და ქერივი

იგი, რომელი ძეგლ იყოს თქვენს შორის აღვიღსამას და მოიხსენო, რამეთუ შენცა დამონებულ იყავ მეგვიპტელთა ქვეყანასა. (მეორე სჯულთსა. XIV, 11, 12)». მით უმეტეს უნდა გვიხაროდეს ჩვენ, ქრისტიანებს ეს ღღესასწაული, და სიყვარულით და ქველმოქმედებით უნდა დავაძტვიტოთ ჩვენი მადლობა უფლისადმი, რომელმაც გვისწავა ჩვენ უფრო სასტიკი მონობისაგან, ვინემ იყო ებრაელთათვის ეგვიპტელთა მონობა. და იხარებდეს ჩვენს შორის ობოლი და ქერივი და ტყვენი და მწირი, ვინადგან ჩვენ ყველანი ძმანი ვართ და გამოსყიდულ ვართ საშინარი ტყვეობისაგან ქრისტეს ძვირფასი სისხლით, რომელმაც გვიბრძანა ჩვენ გვიყვარდეს ერთმანეთი, როგორც მან სცვიყვარა ჩვენ და ამით დავაძტვიტოთ, რომ ჩვენ ქრისტიანად ქრისტეს მოწაფენი ვართ.

სიტყვა სოლ-ქმ-ობაზე.

ცხოვრებაში შესაწავნელად და კაცთა ნათესაობის გასაგრძობად კაცი და ქალი ირჩევიან ერთი მეორეს, აღუთქვამენ ერთი მეორეს ერთგულებას, შეერთდებიან ანუ შეაკვშირდებიან და იწევიან ერთად ცხოვრებას. კერეთ შეერთებულნი კაცი და ქალი არიან ცოლ-ქმარნი. ქმარი და ცოლი ეწევიან ორივენი ერთ და იმავე უღელს—ოჯახობას, შეიღებენ აღზრდას და სხვ., ამიტომ ცოლ-ქმარი კიდეც იწოდებიან მეუღლეებად. ქრისტიანული წესით ცოლ-ქმარობის კავშირი უნდა იყოს სხის მღვდლის მიერ ეკლესიასში, ანუ სუხეებზე რამ ვითკვათ, კაცმა და ქალმა, რომელთაც ერთი მეორე აღიარებენ საუკუნოთ ამხსნაგად და სურთ იყვნენ მეუღლეებად, ჯვარი უნდა დაიწერონ ეკლესიასში. ჯვარ დაუწერელნი ცოლ-ქმარნი არ არიან კანონიერი, არამედ ისინი არიან შეერთებულნი სჯულის წინააღმდეგ, ამიტომ რამ ცოლ-ქმარული კავშირის კურთხევა თვით ღვთის ნებას. პირველი ცოლ-ქმარი აღამ და ევა აკურთხეს თვითონ ღმერთთან სამოთხეში: «და აკურთხეს იგინი ღმერთთან მეტყუელმან: აღამინდიოთ და განმრავლდით, და აღაკეთ ქვეყანა, და ეუთუყენით მას» (შექმ. 1, 28). შემდგომ ძველი აღთქმის მათ-მთავარნი აკურთხედნენ ცოლ-ქმარულ კავშირს; მაგალითად, რაფა ისააკმა კავსუნა ძე თვისი იაკობი ცოლის შესართავად, აკურთხეს იგი და უთხრა: «ღმერთთან ჩემთან კაკურთხენ შენ, და აღაკურთხენ შენ, და განგამრავლეს შენ» (შექმ. 28, 3). ახალ აღთქმაში თვით იესო ქრისტემ კანსკალილას ქორწილზე დასწრებით აკურთხეს ცოლ-ქმარული კავშირი. ცოლ-ქმარობა დაადგინა ღმერთთან: რაფა ღმერთმა შექმნა პირველი კაცი აღამ, «თქვა უთაღმან ღმერთმან: არა კეთილ არს უოფა კაცისა მარტო, უქმნეთ მას შემწე მსგავსისაებრი» (შექმ. 2 18) და შექმნამას შემწე მისივე გვერდისაგან და მიუყვანა მას.

ადამი სთქვა: «ესე ძალი ძალთა ჩემთაგანი და ხორცი ხორცთა ჩემთაგანი, ამას ეწოდოს ცოლი, რამეთუ ქმრას თვისისაგან გამოიყვანს ესე (ღმერთმან), ამისთვის დაუტყოს გარდა მამა თვისი და დედა თვისი და შეეუოს (შეუერთდეს) ცოლსა თვისსა და იუენენ ორნივე იგი ერთ-ხორც (შექმ. 2, 23—24; ეფეს. 5, 30—32) ვითარმედ არღარა არიან ორ, არამედ ერთ-ხორც; რამელნი ღმერთმან შეაუღლა, კაცი ნუ განაშორებენ» (მარკ. 10, 6; მათ. 19, 4—6). რადგანც ღვთის დადგინილია სწულიერი ქორწინება, ანუ სწულიერი ცოლ-ქმრება, ამიტომ უოკელ ქრისტიანეს, ვისაც სუკს, შეუძლია იქორწინოს. ამაზედ მოციქულია ჰაყლე სწესს: «კაც-და-კაცსა (თვითოეულ კაცს) თვისი ცოლი ესკინ (უყვანდეს) და თვითუღლს ქალსა თვისი ქმარი ესკინ... თუ იქორწინოს, ქორწილი არს სცოდა» (1 კორ. 7, 2, 28). იგივე მოციქული სწესს: «მარტოა არს ქორწილი უოკლითავე და სწული მუეიანებელ» (იბ. 13, 4); მაგრამ უოკელ ქრისტიანეთათვის სავალდებულოა კი არ არის ცოლ-ქმრება: უკეთუ კაცს შეუძლია უცოლოდ, ანუ ქალს უქმრად წმიდად თავს დაცვა, შეუძლია სრულიად არ იქორწინოს, არ მოეყოლოს ცოლ-ქმრებას, ხოლო უკეთუ აქვს იგეთი მიზიდულება ცოლ-ქმრებისადმი, რომ უმისრთ თავს წმიდადგერ დაცვას, უჭირბესია იქორწინოს. ამაზედ მოციქულია ჰაყლე სწესს: «რეკეთი უქორწინებულთა მათ და ქრიაგთა, გეთილ არს მათდა, უკეთუ გზენ (იყენენ) ესკეთ, ვითარცა მე (ე. ი. ქალწულად, უქორწინებულად); ხოლო უკეთუ ვერ დაითმენენ, იქორწინებენ, რამეთუ უჭირბეს არს ქორწინება, ვიდრე განხურება» (1 კორინთ. 7, 8; 1 ტიმოთ. 5, 14). ქალწულებით ცხოვრების კატაბედა ვარკა მძაიე ტვირთა და უოკელ კაცს არ შეუძლია აიღოს ეს მძაიე ტვირთა და შეუცოდებლად მიატონოს იგი სამარის კარმდინ. ამაზედ თვით უფალი ჩვენი იესო ქრისტე ბქმანებს: «არა უოკელთა დაიტონ სიტუვა ესე, არამედ რამელთა მინდემულ არს» (მათ. 19, 11) ესე იგი უოკელ კაცს არ შეუძლია განატაროს ცხოვრება თვისი საქალწულოთ—უცოლოდ, ანუ უქმრად, არამედ შეუძლია იმ კაცს, რამელსაც ღვთისაკან აქვს მიცემული ეგეთი ნიჭი. ეგეთი მტკიცე ხასიათის მექონი ქრისტიანე, რამელიც შეუდგება ქალწულებით ცხოვრებას და თავის-თავს წმიდად დაცვას, არის მოღვაწე და ის მოღვაწეობს სასუფეველისთვის ღვთას (მათ. 19, 12).

სოლ-მარტა მოვალეობა.

ქმარს უნდა ვავდეს ერთი ცოლი და ცოლს ერთი ქმარი. ეს ცხადად სხისს იქიდგან, რომ ღმერთმა ადამს ერთი ცოლი შეუქმნა (შექმ. 2, 24), მოციქულია ჰაყლე სწესს, რომ კაცს თვისი ცოლი უნდა ვავდეს და ცოლს თვისი ქმარი (1 კორ. 7, 2), ცოლ-ქმარნი ვერ განიურბიან სიკვდილმდი, თუ რამელამე მათგანმა არ შეაგინს ცოლ-ქმრული კავშირი—არ ისინება. «მე გეტყვი

თქვენ, ბქმანებს უფალი ჩვენი იესო ქრისტე, რამეთუ უოკელმან, რამელმან განუტყოს ცოლი თვისი თვინიერ სიტუვისა სიტუვას, მან იმრუმა იგი: და რამელმან განუტყვებულა შეირთოს, მინცა იმრუმა» (მათ. 5 32; მარკ. 10, 11—12; ლუკ. 16, 18). ქმარი ვალდებულია უოკარდეს ცოლი თვისი, მატავს უნდა სცემდეს მას, უნდა ცხოვრებდეს მასთან და ისე უნდა ზრუნავდეს თავის ცოლზე, რგორც თავის თავზე. ამაზედ მოციქულია ჰაყლე სწესს: «ქმართა გოვარდენ ცოლნი თვისნი, ვითარცა ქრისტემან შეიყვანა ეკლესია... ესკეთ ვერ არს ქმართა ცოლთა თვისთა სიყვარული, ვითარცა ხორცთა თვისთა; რამეთუ რამელსა უოკარს ცოლი თვისი, თავი თვისი უოკარს... თქვენცა კაც-და-კაცდმა თვისი ცოლი ეგრეთ შეიყვარეთ, ვითარცა თავი თვისი» (ეფეს 5, 25, 28, 33), იგივე მოციქულია ჰაყლე სწესს: «ქმართა გოვარდეთ ცოლნი თვისნი და ნუ განმწირდებით მათდა მიმარტო» (კოლას. 3, 19). მოციქულია პეტრე სწესს: «ქმარნი გერეთვე... ვითარცა უმღერესსა ჭურჭელსა, დედათა მისცემდით მატავს» (1 პეტრ. 3, 7). სოლომონ ბქმენი სწესს: «ცოლი შენი რათა წინა-გიძლოდეს შენ და რათა იყოს შენთან უოკელსა ვამის შინა» (იგავ. 5, 19). წინა-სწარმეტყველა მალქია სწესს: «ცოლსა ჩატავისა შენისასა ნუ დაუტოვებ» (2, 18). მოციქულია ჰაყლე სწესს: «ქმარი ცოლსა ნუ დაუტოვებ» (1 კორ. 7, 11). კატაბეების დროს ქმარი უნდა ანუ გეგებდეს ცოლსა თვისსა, რგორც სამოელის მამა ელვანს ანუ გეგებდა ცოლსა თვისსა ანასა, შეწუხებულს უშვილობის გამო: «ქკა მას ელვანს ქმარმან მისმან: ანას რაი არს შენდა, რამეთუ სტირ, არა რასია სჭამ და რასიათვის იცემ მკერდსა შენსა, არა ვარა მე უჭირბეს შენდა უფროს სითა მეთა?» (1 მეფ. 1, 8). ეგრეთვე ცოლიც ვალდებულია, რომ უოკარდეს ქმარი თვისი და მატავს უნდა სცემდეს მას. ამაზედ მოციქულია ჰაყლე ეკასწავლის: დედანი ქმართ მოვარკე უოვად» (ტიტ. 2, 4), იგივე მოციქული სწესს: «ცოლსა ქმარი იგი თანხანდებსა მატავსა მისცემდენ, ეგრეთც ცოლი ქმარსა» (1 კორ. 7, 3). ეგრეთვე ცოლი უნდა იყოს თავის ქმარს მოხილი: ამიტომ რომ ქმარი თავის ცოლის უფალია; როცა ღმერთმან დასწევს ევა, უბქმან მას: «ქმარი გეუფლებოდის შენ» (შექმ. 3, 16). ამაზედვე მოციქულია ჰაყლე სწესს: «თუ დედა-კაცისა არს ქმარი» (1 კორ. 11, 3). იგივე მოციქული სწესს: «ვითარცა ეკლესია დამოწმნილებულ არს ქრისტესა, ეგრეთც ცოლნი თვისთა ქმართა უოკლითავე» (ეფეს. 5, 24). იგივე მოციქულია ეკასწავლის: «დედა-კაცი მღუმეიად (ჩუმათ, მუდროდ) ისწავებდინ უოკლითა დამოწმნილებითა, მომღვრებად დედათა არა უბქმანებ, არცა მთავრობად ქმრისა, არამედ რათა იყოს იგი მუდროებით» (1 ტიმოთ. 2, 11—12). დედანი თქვენი ეკლესიასა შინა სდუმედ (ჩუმათ იყენენ), რამეთუ არა ბქმანებულ

ანს მათდა სიტყვად, ანამედ დამოწმებულად, ვითარცა სჯულისცა იტყვის) (1 კორ. 14, 34). ცოლნი თვისთა ქმართა დამოწმებულნი, ვითარცა უფალსა... ცოლსა ეშინადეს ქმრისა) (ეფეს. 5, 22, 33; კოლს. 3, 18, ტიტ. 2, 5). ეგრეთვე გვასწავლის მოციქული პეტრე (1 პეტ. 3, 1). ცოლ-ქმარნი უნდა იყვნენ ერთმეორის ერთგულნი, სხვას არ უნდა გაუზიარონ ცოლ-ქმრული სიყვარული, არ უნდა იმრუშონ და არ უნდა ისიძვრონ. საღმრთო წერილი მრუშობას და სიძვარს ხშირად გვიკრძალებს: „არ იმრუშო“ (20, 14; ლუკ. 18, 20). მოციქული პავლე სწავს: «ველტოდეთ (გაქველდეთ) სიძვარს: ყოველი ცოლდა, რომელი ქმრისგან, ვინავე ხორცთა ანს, სოფლს რომელი ისიძვირეს, თვისთა მიმართ ხორცთა სცოდავს» (1 კორ. 6, 18). თვით ესე ქრისტე ბრძანებს: «გესმა, რამეთუ ითქვა: არა იმრუშო» (მათ. 5, 27, 19, 8; ლუკ. 18, 20; რომელ. 13, 9; იაკობ. 2, 11). მოციქული პავლე სწავს: «ცოლი თვისთა ხორცთა ზედა არა უფალ ანს, არამედ ქმარი; ეგრეთცა და ქმარცა თვისთა ხორცთა ზედა არა უფალ ანს, არამედ ცოლი» (1 კორ. 7, 4). იგივე მოციქული პავლე სწავს: «ქმრის ცოლი დედა-გატი სიკვდილადმდე ქმრისა შეკრულ ანს სჯულთა, სოფლს უკეთეს მოკვდეს ქმარი იგი, განთავისუფლებულ ანს იგი სჯულთა მისგან ქმრისა. აწ უბრუნებულებას ქმრისასა შემრუშედ ეწოდოს შეთუველს ქმარსა სხვასა», სოფლს უკეთეს მოკვდეს ქმარი მისი, თავისუფალ ანს იგი სჯულთა მისგან, რათა არა იყოს იგი შემრუშე, შეთუველს ქმარსა სხვასა. ესე იგი თუ მეორე ქმარს გაუკვს. (რომელ. 7, 2—3; 1 კორ. 7, 39). ცოლ-ქმარნი ვალდებულნი არიან ერთდონ თვალთ-ბოროტებას და ცუდ გულის-თქმასაც. ამაზედ ესე ქრისტე ბრძანებს: «რომელი ხედავდეს დედა-გატის გულის თქმად მას, მუნვე იმრუშა გულსა შინა თვისსა» (მათ. 5, 28). მოციქული პეტრე ცრუ წინასწამეტყველებზე და ცრუ მოძღვრებზე სწავს: «თვალნი ასხენ საკსენი მრუშობათა და დაუცხრომელთა ცოდვითა და აღდგნებენ სულთა დაუმტკიცებელთა» (2 პეტრ. 2, 14). ცუდ გულის თქმას უნდა ერიდოს ყოველი კაცი და ეგრეთვე ცოლ-ქმარნიც, ამიტომ რომ, როგორც მრუშობა, ეგრეთვე ყოველი ცოლდა პირველად გულისაგან წარმოსდგება;

ამის გამო ყოველმა კაცმა უნდა აქონოს გული წმიდად, რომ გული მისი არ შეიპყროს ბოროტებაში. დავით მეფე, რომელიც ხაზრდა ეკათ ცოდვაში და მისანანებლად თავის ცოდვისა წარმოსთქვა სასინანულო ფსალმუნი, სთხვას: «გული წმიდა დაბადე ჩემთან დემართ» (ფსალ. 50, 10). სოლომონ ბრძენი გვასწავლის: «შვილო, რათა არა გძლედე შენ გულის-თქმას» (იგავ. 6, 25). თვით უფალი ჩვენი ესე ქრისტე ბრძანებს: «გულისაგან გამოკვლენ გულის სიტყვანი ბოროტნი, კაცის-გვლანი, მრუშებანი, სიძვანი, ზარკანი, ცილის-წამებანი, გმობანი» (მათ. 15, 19; მარკ. 7, 21). სოლომონ ბრძენი გვამბობს მშვენიერ დარბაზს მასზედ, თუ როგორ უნდა ერიდოს კაცი ბოროტ-მედავ დედა-გატს და მასთან ყოფიას: «შვილო, რათა არა გძლედე შენ გულის-თქმას სიკეთისა, ნუცა მობინადირები თვალთა შენითა, ნუცა რათა თანა წარიტანები წამითა მისითა, რამეთუ სასიყდელი მეძვისა, რა ღდენ ერთისა შურისა, სოფლს დედა-გატის კაცთა ჰბრძანათა სულნი მობინადრისნი, გამოიკვოს თუ ვინ ცუცხლი წაადთა შინა, სოფლს სამოსელი თვისი არა დაიწვას თუ? ანუ ვინ ვალს ნაკვერცხლთა ზედა ცუცხლისათა, სოფლს იფარნი არა მიიწვას თუ? ეგრეთ რომელი შევიდეს დედა-გატის მიმართ ქმრის ცოლისა არა უტანჯველ იყოს, არცა ყოველი, რომელი შეეხოს მას» (იგავ. 6, 25—29). მეორე ადგილს სოლომონ ბრძენი აღწევს მედავ და ბოროტ დედა-გატის ურცხვ მოქმედებას და გვამბობს დარბაზს, რომ მას ვერდილოთ: «შვილო, დამხარხენ სიტყვანი ჩემნი და დავცვენ მცნებანი ჩემნი და სცხვანდე... მეტნიერება მცნებულ ყავ შენდა, რათა დაგიცვას შენ დედა-გატისაგან უცხვასა და ბოროტისა», შემდგომ აღწევს ბოროტ დედა-გატის მოქმედებას. (იგავ. 7, 1—23).

(დასასრული შემდეგ ნომერში).

რედაქციისაგან.

დღესასწაულებისა გამო ამ ნომერთან რუსული გამოცემა არ გამოხუდება

შინადასი: უსადესი ბრძანებანი.— უწმიდესი სინოდის და ადგილობრივი მთავრობის განკარგულებანი.— არა ოფიციალური ნაწილი:— სწორეთ მშვენიერი განკარგულება.— სიკვდილი იუდა. გასცემელისა.— ქრისტე აღსდგა! (ლუკსა)— საისტორიო მასალა.— ყურნალ-გასუთებიდამ.— ახალი ამბები და შენიშვნები.— პასუჟი.— სიტყვა ცოლ ქმარზე.